

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:32
sssjournal.com

pp.1765-1774
ISSN:2587-1587

2019 / April / NİSAN
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 25/02/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 13/04/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 13.04.2019

KUYUMCULUK SANATINDA MIHLAMA TEKNİĞİ¹

SETTING TECHNIQUE IN JEWELRY ART

Dr. Öğr. Üyesi. Meral BÜYÜKYAZICI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat Tasarım Fakültesi, Kuyumculuk ve Mücevher Tasarım Bölümü
mbuyukyazici@gmail.com Ankara/TÜRKİYE

Onur ALTUNTAŞ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dekoratif Ürünler Eğitimi Bölümü.
altuntaslava@gmail.com Ankara/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.j.1380>

Reference : Büyükyazıcı, M. & Altuntaş O. (2019). “Kuyumculuk Sanatında Mıhlama Tekniği”, International Social Sciences Studies Journal, 5(32): 1765-1774.

ÖZ

Mıhlama tekniği değerli veya yarı değerli taşların metal yüzey üzerine değişik yöntemlerle yerleştirilmesidir. Bu teknikler içerisinde alaturka mıhlama, alafranga mıhlama, amerikan mıhlama, kanal mıhlama, güverse mıhlama, sıvama mıhlama, tırnaklı mıhlama gibi çeşitleri bulunmaktadır. Mıhlama tekniğinde kolye, küpe, yüzük, bilezik gibi takı çeşitleri üretilmektedir. Bu tekniğin gelişen teknolojiye uyum sağlaması, el işi mıhlama yapan ustaların giderek azalması bu tekniğin kullanımının yaygınlaştırılması açısından yapılan çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada mıhlama tekniğini kapsayan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, evreni kuyumculukta kullanılan mıhlama tekniği oluşturmaktadır. Örneklemini ise; mıhlama tekniğinin uygulamasındaki farklılıklarla oluşan alaturka mıhlama, alafranga mıhlama, amerikan mıhlama, kanal mıhlama, güverse mıhlama, sıvama mıhlama, tırnaklı mıhlama çeşitleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, el sanatları içerisinde yer alan kuyumculuğun önemli tekniklerinden birisi olan mıhlama tekniğinin geçmişteki ve günümüzdeki durumu, tekniğin yapım aşamaları ve çeşitleri ile bu teknikle üretilen takılar konusunda bilgi vermek amaçlanmıştır. Bu alanda yapılan çalışmaların ve kaynakların az olması nedeniyle yapılacak çalışmalara kaynak olması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mıhlama, Kuyumculuk, Altın

ABSTRACT

Nail technique is the placement of precious or semi-precious gems on metal surface with different methods. These techniques include varieties such as alaturka style setting, alafranga style setting, American style setting, canal style setting, pigmentation, plaster style setting, nail style setting, etc. Various kinds of jewelry such as necklaces, earrings, rings and bracelets can be produced with the setting technique. The adaptation this technique to the developing technology, gradually decrease of craftsmen who oke handmade nailing, it is thought that the gradually decrease in the studies which made with regards to the dissemination of the use of this technique are important. In this research, the scanning model has been used wich involves setting technique. The research constitutes the technique of brimming the universe in jewelry. The sample consists of alaturka setting, alafranga setting, American setting polishing, canal setting, pigmentation, plastering, nail setting varieties, which are formed by differences in the application of the technique.

In this study, it is aimed to give information about the past and present situation of the nail technique which is one of the important techniques of jewelry in handicrafts, the construction stages and types of the technique and the jewelry produced with this technique. Due to the low number of studies and resources in this field, this study is important in terms of being the source of the studies.

Key Words: Setting, Jewellery, Gold

¹ Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dekoratif Ürünler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezinin bir bölümüdür.

1.GİRİŞ

Geleneksel el sanatlarında teknolojinin gelişmesi, ticaretin yaygınlaşması ve diğer unsurlara (hammadde vb.) bağlı olarak çeşitlenmiştir. Zaman içinde bazı el sanatları yok olmaya yüz tutmasına rağmen kuyumculuk önemini hiç kaybetmemiştir. Maden işlemeciliğinin önemli dallarından birisi olan kuyumculuk, önceleri bir ihtiyacı karşılamaya yönelik bir çaba iken zaman içerisinde bir sanat haline dönüşmüştür.

Madenlerin bulunması ve onları kullanma yolları M.Ö. 7000'den itibaren bilinmektedir. İlk çağlarda özellikle eski Mezopotamya, Mısır, Suriye ve Anadolu'da "Maden İşçiliği" adıyla bir sanat doğmuş, tüm uygarlıklarda varlığını sürdürmüştür (Önder, 1995: s.130). İslam medeniyeti ise madenle M.S. 7. yüzyılda karşılaşmıştır. Bu dönemden sonra maden işçiliği merkezleri ve gelişen teknolojiye bağlı olarak maden işleme teknik ve üretim biçimleri de hızlanmıştır (Bodur,1987: s.2).

Maden sanatında çeşitli teknikler kullanılırken altın ve gümüş madeni ile yapılan takıların üzerine zaman içinde gelişerek değerli ve yarı değerli taşlar takılmaya başlanmıştır. Taşla süsleme denildiğinde mıhlama tekniği düşünülmektedir.

Mıhlama; değerli veya yarı değerli taşların metalin yüzeyine çeşitli yöntemlerle oturtularak süsleme tekniğidir (Vitello, 1995: s.424).

Tarihte takılar da mıhlama tekniği kullanımının ilk işaretleri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Takı kullanımı, ilk insanların belirli alanlarda yerleşmeye başladığı ve topluluklar oluşturmaya başladığı zamandır. Bu erken dönemde mineraller ve metaller bulunmamaktadır ve önce kolyeler ve bilezikler gibi parçalar, kemik, hayvan dişleri, kabuk, ağaç ve oyulmuş taş kullanılarak yapılmıştır. Madenler ve madenlerin keşfi ve çıkarılmasından sonra insanlar mücevher öğelerinde taş ve metal kullanmaya başlamışlardır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kuyumculuk

Kuyumculuk, değerli-değersiz, metal-metal olmayan hammaddeleri işlemek suretiyle sanat eseri yapmaya yönelik faaliyetlerin tümüne denir (Vitiello,1995: s.1).

Orta Asya'ya ya yerleşen Türk kavimleri maden sanatına çok önem vermişlerdir. Büyük Selçuklu yolu ile Anadolu'ya giren İslam –Türk maden sanatı; dövme, dökme, tornada çekme ve madeni plakları birbirine perçinleme gibi tekniklerle yapılan eserler yetenekli ustalarla ayrıca süslenmiştir. Bu süslemelerde kazıma, oyma, kabartma, başka bir madeni kakma, kafes gibi ajur ve kesme, savat ve telkâri gibi teknikler kullanılmıştır (Kayaoğlu,1985:185).

Değerli taş ve metallere yapılan İyon takıları Yunan plastik sanatlarının bir kolunu oluşturmuştur. Mücevherlerde altın genellikle saf ya da safaya yakın ayarlarda kullanılıp üzerinde zengin işçilik uygulanmıştır. Takılarda repousse, fliçre, granülasyon gibi birçok kuyumculuk tekniği kullanılmıştır (Türe, 2002: s.87).

Doğu ve batı kültürünü kaynaştıran Helen Uygarlığı döneminde takılar da heykel gibi tasarlanmıştır. Bu dönemde telkari, granülasyon, kabartma teknikleri üstün beceriyle kullanılmıştır. Özellikle taşlar, altından yapılan defne ve meşe yapraklarıyla süslenmiştir (Atasay, 2004: s.12). Bu takılar da kullanılan değerli taşlar, farklı mıhlama teknikleri ile takıya yerleştirilmiştir.

Mücevherlerde altının yanı sıra geniş ölçüde değerli taşlar kullanılmıştır. Bu taşların işlenmesinde büyük bir ustalığa ulaşılmıştır. Sertliği nispeten daha az olan agatlar, kalsedon, granat, opal ve benzeri taşlardan kabaşonlar yapılıyor; safir, topaz, zümrüt, yakut gibi sert değerli taşlar ve tıraşlanmamış elmaslar ile doğal şekilleri ile parlatılıp mücevherler yapılmıştır (Türe, 2002: s.115). Metaller üzerinde renkli taş kullanımı ilk olarak Sümerlere ait Ur Kral mezarlarındaki eserlerde uygulanmıştır (Köroğlu, 2004: s.11).

Süs taşı işlemeciliğinin yanı sıra, fayans ve camdan imitasyon süs taşları ile boncuk yapımı gibi yeni uzmanlık alanlarının gelişimi kuyumculuğu desteklemiştir. Altının ölümsüz ışıltısını süs taşlarının renkleri ile canlandıran kuyumculuk, daha doğuşunda mükemmelliğe ulaşmış bir sanat olarak tanrıların ve soyluların hizmetine girmiştir (Türe, 2005: s.23).

2.2. Mıhlama

Mıhlama; değerli veya yarı değerli taşların metalin yüzeyine çeşitli yöntemlerle açılan yuvalara yerleştirilme yöntemidir (Kuşoğlu, 2006: s.156).

Mıhlama tarihte ilk olarak, erken bronz çağında (M.Ö.2600-2400) Sümerlerin Ur şehri nekropolün'de açılan 2500 kadar mezarda: silahlar, miğferler altın, gümüş, lapislazuli ve akik mücevherler, su mermerinden vazolar, sedef ve lapislazuli kakmalı oyun tahtaları gibi hem sayı hem çeşit açısından pek çok ölü sunusu bulunmuştur. Müzik kutularının ahşap gövdeleri altın kakmalar ve zift üzerine yapıştırılmış lapislazuli ve sedef mozaiklerle bezenmiş, bu kutuların ön kısımlarında altın ve lapislazuli den işlenmiş boğa başları ve keçi figürleri ile şekillendirilmiştir (Türe, 2005: s.24).

Lidyalılar süs taşları konusunda iyi bir jeoloji bilgisine sahiplerdi. Ateş Opali, Sardoniks, Kalsedon gibi değerli ve yarı değerli süs taşlarını mücevherlerinde çokça kullanmışlardır. Taşların işlenebilir olması ile takılarda mıhlama kullanımı da başlamıştır (Türe, 2002, s.87).

Eski Mısır'daki hazırlanmış altın takıların ilk işareti yaklaşık 3000-4000 yıl önceydi. Altın takılar ile birleşince, Mısırlılar değerli taşlar yerine renkli camlar kullanmışlar, çünkü cam renklerini doğal renklere tercih etmişlerdir. Bunun nedeni; değerli taşlar firavun ve ailesi için yapılan takılarda kullanılmıştır. Mısır'da mücevher, güç ve zenginlik sembolü olmuş ve hayatları boyunca zengin Mısırlılar tarafından giyilmiş ve ölümlerinden sonra bu mücevher eşyaları mezarlıkların arasında yer almıştır (<http://www.goldenclassicsjewelers.com>).

Mısırlı kuyumcular, değerli metallerin işlenmesinde değişik lehim ve kaynak yöntemleri, dövme tekniğiyle kabartma desenler yapma, ajur ve kalem işi teknikleriyle desenler yapma, ajur ve kalem işi teknikleriyle desen işleme, baskı kalıplarıyla desen oluşturmanın yanı sıra, Mezopotamya'dan alınan telkâri ve granülasyon gibi birçok tekniği ustaca kullanmışlardır. Ancak, Mısır kuyumculuğu için en karakteristik olan ve en çok kullanılan eski krallık döneminde geliştirilen kakma tekniğidir. Bu yöntemde desen, zemin plakanın üzerine kaynak yapılan ince metal şeritlerle oluşturulur ve bu desene göre kesilen süs taşları yada renkli fayanslar, yuvalara bir tür yapıştırıcı çimentoyla sıkıca yerleştirilmiştir (Türe, 2005: s.32).

Sümerler de taşları zift, Mısırlılar 'da taşları ve fayansları bir çeşit çimento ile takılara yapıştırmaları, monte etmeleri tarihte mıhlama tekniğinin ilk bulunuşu ve kullanılmasıdır.

Mısır takılarında ilk mıhlama örneklerini görmek mümkündür, tılsımlı olduklarını düşündükleri bazı taşları takılarında kullandıkları bilinmektedir, bu örneklerde ilk olarak bazı cam taşları takıların üzerine dürtme ve kaktırma yaparak sabitledikleri, daha sonralarda sıvama mıhlama tekniği kullanıldığı anlaşılmaktadır. Tarihte ilk mıhlama tekniğini kullanan medeniyettir, zaman içinde madenin ve metalin daha kolay işlenmesi ile mıhlama teknikleri de gelişerek ilerlemiştir.

M.Ö. 3. yüzyılda güçlü Pers etkisiyle, dış bükey bantların ya da burulmuş ince şeritlerin ortasına yerleştirilmiş Herakles düğümleri ve uçları süs taşı boncuklarla süslü zincir püsküllerle düzenlenmiş altın erkek diademleri yapılmıştır. Münih Antiken Sammlung'da sergilenen bu tip altın bir diademde, Herakles düğümü garnet taşı kakmayla işlenmiştir (Türe, 2005: s.137), (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1. Herakles düğümü garnet taşı zincir (Türe, 2005: s.137).

Orta Bizans döneminde süs yüzüklerinde rozetler, kare, oval ya da yuvarlak formu süs taşları kullanılmıştır. Taşların tırnak sistemi ile montürlenmesi ve kesik piramit formu yüksek yüzük tablaları Orta Bizans dönemi özellikleridir (Türe, 2006: s.23).

12.-13.yy. İran – Selçuklu yüzüklerindeki çeşitlilik yaratıcı bir hayal gücü ve artistik bir ifadenin ürünüdür. Akik ve karneol gibi yarı değerli taşların yanı sıra İran Meşhet'ten çıkartılan turkuazlar ve Güneydoğu Asya'dan alınan safirlerden yapılan kabaşonların yüzüklerde kullanımı renkliliği arttırmıştır. Mühür kazınan taşların düz yüzeyli olmasına karşın, süs yüzüklerine hafif bombeli kabaşonlar takılmıştır. Taşların

montajında sıvama tekniği azalır, yerini dönemin modası olan yüksek ve geniş tırnaklara bırakmıştır (Türe, 2006: s.89).

14. yy. mücevherlerinde değerli metaller, taşı tutan montür olarak kullanılır ikinci plana geçerken, taşın renk ve parlaklığını arttıracak yeni çözümler geliştirilmiştir. Yuvaya alınmış süs taşının zeminini boyayarak veya renkli foya kullanarak taşın rengi daha koyu gösterilmiş ya da taşlar yüzeye tırnaklarla monte edilip ışığı çepeçevre alması sağlanmıştır (Türe, 2006: s.31).

Osmanlı saray kuyumculuğunda mihlama genel olarak elmas işçiliğinde kullanılmıştır. Elmas işçiliğinde mihlama çeşitlerinden alaturka mihlama tekniği oldukça yaygın kullanılmıştır.

Elmas işçiliği, 15. yüzyılda bulunmuştur. Elmas şekillenmeleri bu çağda gül biçiminde yapılmış, adına da “Gül Elmas” denilmiştir. Günümüzde elmas, pırlanta, yakut, zümrüt gibi kıymetli taşlardan süs eşyası yapıldığı gibi tahta, plastik, deri, mantar, cam, seramik ve bazı madenler de mücevher yapımında kullanılmaktadır (Çakıroğlu, 1983: s.41-42).

Osmanlı dönemi gümüş mihlamaları arasında ilk sırayı kemerler, kemer tokaları, hamailer, tepelikle, enli bilezikler, kılıç kınları almaktadır. Kadın takıları olarak yapılan tepelikler, kemer ve tokalar da, mihlama taşı olarak ekseriya oval mercanlar kullanılmıştır (Sakoğlu ve Akbayar, 2000: s.125)

Art Deco takı imalatının ilk dönemlerinde (1920’ ler de) en pahalısından en ucuzuna kadar pek çok materyalin çoğu kez de birlikte kullanımı ile fonksiyonel, sade ve estetik tasarımlar yapılmıştır. Çok renkliliğin hakim olduğu ve bu etkinin süslü taşlar, özellikle de baget kesim taşların sağlandığı bu dönem kuyumculuğunda, yeni bir teknik olan kanal mihlama yöntemi geliştirilmiştir. Desene uygun bir ray gibi hazırlanan kanallara, yine desene uygun şekilde baget ya da trapez baget biçimde kesilmiş taşların yan yana yerleştirilmesi kesintisiz bir taş dekorasyonu sağlamıştır (Türe, 2006: s.103).

Kuyumculuğu günümüzde de büyük ilerleme göstererek teknolojik aletlerle ekonomik sisteminde gereği ihracata yönelik sürümlü üretimi öngören bir sanayi dalına dönüşmüştür.

Mihlama tekniği ile kolye, küpe, yüzük, bilezik, kol düğmesi, baş takıları vb. gibi takı çeşitleri yapılmaktadır ve ürünlerin yapımında değişik mihlama teknikleri kullanılmaktadır.

Mihlama, kuyumcu tarafından hazırlanmış olan metallerin üzerlerindeki boşluklara değerli ve yarı değerli taşların oturtulmasıdır. Takılarda kıymetli metalden daha pahalı olan elmas, zümrüt yakut vb. taşlarda mihlanır. Böyle takılar mücevher olarak adlandırılır.

Mihlama ustası mihlama tekniğini bildiği kadar taşlar konusunda da bilgi sahibi olmalıdır. Kullanılan taşların yapılarını, sertlikleri, kesimleri, saflıkları, renkleri gibi bilgileri de bilmelidir. Bu işlemleri mihlayıcı ustası yapmaktadır.

Sadekarın elinde şekillenen takıyı, yüzeyine ne kadar taş dizilecek ise; taşlarla birlikte mihlama ustasına teslim eder. Mihlama ustası takıya taşların dizilmesi için hazırlık yapar. Mihlayıcı ustası mengene denilen veya rokela tabir edilen mumlu takoza yapıştırır ve taşı madene farklı mihlama teknikleri ile sabitler. Sonrasında taşın koyulacağı yer matkap veya çelik kalemle taş yuvası açılır ve taş bu yuva içerisine yerleştirilir. Yeteri kadar tırnak çıkarılarak (3-4 gibi) çeşitli araçlarla mihlama işlemi kabaca bitmiş olur tesviye ve cilalama işlemi sonrası sergilenmeye ve kullanıma hazırdır. Altın ve gümüş gibi metalleri yanında fildişi, mercan, sedef, akik, deniz kabukları ve kıymetli taşlarda mihlama teknikleri ile takılarda kullanılmıştır.

2.2.1. Mihlamada Kullanılan Teknikler ve Yapım Aşamaları

Takı yüzeyini süslemede kullanılan mihlamanın yapımında değişik şekilde uygulanan teknikler kullanılmaktadır. Mihlamanın yapımında kullanılan bu teknikler taş ve modele göre farklılık göstermektedir. Bu mihlama çeşitleri;

- Alaturka mihlama,
- Sıvama mihlama,
- Amerikan mihlama,
- Kanal mihlama,
- Güverse mihlama,
- Tırnaklı mihlamadır.

Mıhlama tekniği uygulanırken çeşitli araç ve gereçlerden yararlanılmaktadır. Bunlar; biley taşı, çelik kalemler, çekici, marto, matkap uçları, lup ve rokela mumudur (Fotoğraf 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8).

Fotoğraf 2. Biley taşı

Fotoğraf 3. Çelik kalemler

Fotoğraf 4. Çekiçler

Fotoğraf 5. Marto

Fotoğraf 6. Matkap uçları

Fotoğraf 7. Lup

Fotoğraf 8. Rokela mumu

Mıhlama tekniklerinin çeşitlerine göre yapım aşamaları aşağıda verilmiştir.

2.2.1.1. Alaturka Mıhlama

Alaturka mıhlama; Türklere özgü bir mıhlama tekniğidir. Elmas kullanılan ürünlerde uygulanmaktadır. Alaturka mıhlama da, yapılacak işlem için taşın genişliği kadar yuva açılmaktadır. Yuvaya foya denilen kurşun alaşımı levhadan çekilmiş folyo konularak üzerine elmas yerleştirilmekte ve etrafı sıvama denilen işlemle kapatılmaktadır. Tesviye ve cila işlemi dışında mıhlama bitmiştir (Megep,2006: s.17). (Fotoğraf 9, 10, 11 ve 12).

Fotoğraf 9 ve 10. Elmas yuvası açma işlemi ve elmas taşların mıhlama işlemi

Fotoğraf 11 ve 12. Taş kenarının temizlenmesi işlemi ve oksitlenme işlemi

2.2.1.2. Sıvama Mıhlama

Sıvama mıhlamada; taşın şekli ve ölçüsüne uygun hazırlanan ince metal bir band, taşı yerinde tutmak için kenarları üzerinde çepre çevre bastırılarak sıvanır. Muhtemelen bu tarz tüm dünyada, taş oturtmada kullanılan en eski ve en geniş kullanımı olan en kolay ve basit bir tekniktir (Megep,2006: s.55), (Fotoğraf 13 ve 14).

Fotoğraf 13 ve 14. Metalin taşta sıvanması işlemi ve çapak temizleme işlemi.

2.2.1.3. Amerikan Mıhlama

Amerikan Mıhlama; taşın montür zemininde herhangi bir tutucu elaman (tırnak ve güverse) olmadan direkt zemine tutturulmasıdır. Taş metale gömülür. Taşın etrafındaki metal kalın bir bant gibi görülür. Hiç tırnak gözükmez. Üstten bakıldığında özellikle küçük taşlarda çok düzgün ve temiz bir yüzey mevcuttur (Megep, 2006: s.31).

Sıvama mıhlama yöntemine benzerdir. İkisinde de tırnak yoktur. Bu durum insanların aktif yaşamında rahatlık sağlamaktadır. En fazla yüzüklerde kullanılır, kubbe şeklinde taş ortaya konmuş gibi görünür. Tutturma işlemi; mazgala kalemi ile taşın çevresindeki metali çepre çevre kuşatılmış bir şekilde sıvanmasıyla mümkün olmaktadır. Uzmanlık isteyen bir yöntem olan amerikan mıhlama, taşı takıda tutan bir şey yokmuş gibi his verir. Daha çok modern tasarımlarda tercih edilmektedir (Megep, 2006: s.31) (Fotoğraf 15 ve 16).

Fotoğraf 15 ve 16. Taş yuvası açma ve taş mıhlama işlemi.

2.2.1.4. Kanal Mıhlama

Bu mıhlama tekniğinde taş veya taşlar bir kanal içerisine konulur ve kanal bir duvar olarak taşı tutmaktadır. Bu mıhlama tekniği çok dikkatli ölçüm ve uyum gerektirir.

Taşın şekline ve monte edildiği zemine bağlı olarak bazen basit bir şekilde paralel kanallar (taş yuvası) açarak kaydırmak mümkündür. Metalin eğilmemesi, kanalların aynı seviyede ve aynı şekilde olması, taşın üzerindeki baskının taşı ezmeden tutması çok önemlidir. Bu yöntem; uygun freze ucu ile birbirine paralel iki yüzey arasına taşın yerleştirilmesi sistemine dayanmaktadır (Megep, 2006: s.39), (Fotoğraf 17 ve 18).

Fotoğraf 17 ve 18. Taş yuvası açma işlemi ve taşların sıvama işlemi

2.2.1.5. Güverseli Mıhlama

Güverseli mihlama; temelinde küçük taşların çelik çapla kalem ile güverse (tırnak) çıkarılarak zemin üzerine yerleştirilip mihlanmış taşların aralarının boşaltılmasına (ayıklanmasına) denir (Megep, 2006: s.48), (Fotoğraf 19 ve 20).

Fotoğraf 19 ve 20. Kâğıttan pul kesme işlemi, tırnak çıkarma işlemi ve taşların takılması

2.2.1.6. Tırnaklı Mıhlama

Tırnaklı mihlamada; tırnakların üzerine açılan çentiklere oturtulan taş, sıkıştırılarak sabitlenir. Tırnak sayısı en az 2 olabilir ve modele göre bu sayı artabilir. En sık kullanılan mihlama çeşididir (Külünkoğlu, F. 2019), (Fotoğraf 21 ve 22).

Fotoğraf 21 ve 22. Dört tırnaklı yüzük kolu üzerine zirkon taş mihlama işlemi.

3. MATERYAL VE METOD

Bu araştırma kuyumculuk sanatında önemli bir teknik olan mihlama tekniğini kapsayan tarama modelinde deneysel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini; mihlama tekniği, örneklemini; mihlama tekniğinin uygulamasındaki farklılıklarla oluşan alaturka mihlama, alafranga mihlama, amerikan mihlama, kanal mihlama, güverse mihlama, sıvama mihlama, tırnaklı mihlama çeşitleri oluşturmaktadır.

Mihlama tekniğinin çeşitleri değerli madenlerle 6 adet ürün üzerinde uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE SONUÇ

Türk tarihinin ilk çağlarından bu yana metal ve benzeri maden işlemeciliği her zaman büyük önem taşımıştır. Türk toplum yapısındaki güzelliği arama duygusu diğer sanatlarda olduğu gibi metal sanatta da ölmez eserlerin yaratılmasına neden olmuştur. Kuyumculukta metali işlenirken, metal üzerinde değerli ve yarı değerli taşları da mıhlamayı bilmiştir. Kuyumculuğun her alanında değişen teknolojinin etkileri olduğu gibi mıhlama tekniğinin de beğeniler doğrultusunda gelişmektedir. Ama insanların el sanatına ürünlerine olan ilgi ve alakası giderek artmasına rağmen üretim azalmaktadır ve burada el sanatı olan mıhlama teknikleri yeni nesillere aktarmak gereği ortaya çıkmıştır.

Kuyumculukta takılarda taşların kullanımında uygulanan mıhlama tekniği; yüzük, kolye, küpe, bilezik vb. ürünlerde kullanılmaktadır.

Bu araştırmada geçmişten günümüze kadar gelen kuyumculuk sanatında süsleme tekniklerinden biri olan mıhlama tekniği araştırılmış, kullanılan malzemeler, birlikte kullanılan teknikler ve mıhlama ile yapılan ürünlerden örneklere yer verilmiştir.

8 ayar altın montür üzerine alaturka mıhlama tekniği ile mıhlanmış bir yüzük üretimi yapılmıştır (Fotoğraf 23).

Fotoğraf 23. Alaturka mıhlama

Gümüş madeni ile yapılmış kolye ve küpe taşları sıvama tekniği ile mıhlanmış, mıhlamada yuvarlak zirkon taşlar kullanılmıştır (Fotoğraf 24).

Fotoğraf 24. Sıvama Mıhlama

Beyaz altın ile üretilmiş bir kolye ucu, taşı amerikan mıhlama tekniği uygulanılarak mıhlanmıştır (Fotoğraf 25).

Fotoğraf 25. Amerikan mıhlama

Beyaz altın ve sarı altın ile üretilmiş yüzük, baget kare taşlar kanal mıhlama tekniği uygulanmıştır (Fotoğraf 26).

Fotoğraf 26. Kanal mıhlama

Altın madeni üzerine geometrik formlu kolye ucu, güverse mıhlama tekniği ile mıhlanmış üretimi yapılmıştır (Fotoğraf 27).

Fotoğraf 27. Güverse mıhlama

Gümüş madeni ile yapılmış beş taşlı yüzük, tırnaklı mıhlama tekniği ile mıhlanarak üretilmiştir (Fotoğraf 28).

Fotoğraf 28. Tırnaklı mıhlama

Mıhlama tekniği günümüzde de kullanımı süren ama giderek ustası azalan bir tekniktir. Teknolojiye yenik düşmesi ustaların sayısının azalmasına neden olmaktadır. Bilgisayar destekli tasarımla artık mıhlama tekniğini her aşaması hazırlanabilmektedir. El işçiliğinin önemi giderek azalmaktadır.

Mıhlama üzerine yapılacak olan araştırma ve çalışmalar programlı olarak çoğaltılıp devam ettirilirse, sağlanan yarar ve birikimler kalıcı sonuçlara dönüşebilir.

KAYNAKÇA

- Bodur, F. (1987). Türk Maden Sanatı. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.
- Çakıroğlu, N. (1983). Geleneksel Sanatlarımız ve Okullarda İş Eğitimi: Edebiyat Cephesi Gazetesi Matbaacılık Yayınları.
- Karlıkl, Ş. (2004). Yaşayan Anadolu Takıları. İstanbul: Atasay Kuyumculuk.
- Kayaoğlu, İ. (1985). Bakırcılık. 4. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri. İzmir.
- Köroğlu, G. (2004). Anadolu Uygarlıklarında Takı. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- Kuşoğlu, M. Z. (2006). Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü. Ötüken Neşriyat A.Ş. İstanbul.
- Külünkoğlu, F. (2019) Ankara'da Mıhlama Ustası (Kaynak Kişi)
- MEB. (2006). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Kuyumculuk ve Teknoloji Kuyumculuk Mıhlama Modülü, Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Önder, M. (1995). Antik ve Eski Eserler Kılavuzu. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- SAKAOĞLU. N. AKBAYAR. N (2000). Osmanlıda Zanaattan Sanata Sanatlar ve Sanatkârlar (Körfez bank) Creative Yayıncılık.
- Türe, A. (2002). "Anadolu'nun Antik Takıları II". Goldaş Yayınları. İstanbul.
- Türe, A. (2005). Dünya Kuyumculuk Tarihi I. İstanbul: Goldaş Kültür Yayınları 4.
- Türe, A. (2006). Dünya Kuyumculuk Tarihi II. İstanbul: Goldaş Kültür Yayınları 4.
- Vitiello, L. (1995). *Modern teknik ve pratik kuyumculuk*. Ankara: M.E. B.
- <http://www.goldenclassicsjewelers.com>